

Regulamin Komisji ds. etyki badań naukowych w Instytucie Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

Preambuła

Pracownicy i pracowniczki Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, świadomi znaczenia i społecznego wpływu nauki, prowadzą badania naukowe zgodnie z najwyższymi standardami metodologicznymi przyjmowanymi we właściwych dyscyplinach. Ich nadrzędnym celem, określonym w Statucie UJ, jest poszukiwanie prawdy. W swoich działaniach kierują się jednocześnie podstawowymi wartościami moralnymi, takimi jak: uczciwość, prawdomówność, sumienność, wiarygodność, obiektywizm, rzetelność, bezstronność, niezależność, otwartość, przejrzystość prowadzonych działań, odpowiedzialność, odwaga, poszanowanie godności ludzkiej, wolność przekonań, jak również przestrzeganie obowiązujących norm prawnych (w szczególności prawa własności intelektualnej) i zasad warsztatu naukowego. W celu zapewnienia poszanowania wartości etycznych oraz standardów rzetelności naukowej tworzy się Komisję ds. etyki badań naukowych w IE UJ.

Rozdział I. Cele i zakres działania Komisji ds. etyki badań naukowych IE UJ

§ 1. 1. Komisja ds. etyki badań naukowych w Instytucie Europeistyki UJ (zwana dalej Komisją) jest ciałem doradczym.

2. Komisja służy pomocą pracownikom Instytutu Europeistyki UJ, doktorantom, których opiekunem naukowym jest pracownik naukowy IE UJ oraz osobom współpracującym przy projektach badawczych prowadzonych w IE UJ, w rozstrzyganiu dylematów etycznych związanych z projektowaniem i prowadzeniem badań naukowych o charakterze nieinwazyjnym z udziałem ludzi.

§ 2. Komisja działa poprzez:

- 1) opiniowanie projektów badań zgłaszanych przez osoby, o których mowa w § 1 ust. 2,
- 2) opiniowanie prac naukowych, których opublikowanie jest uzależnione od uzyskania akceptacji lokalnej komisji etyki;
- 3) opiniowanie wniosków konkursowych składanych do NCN, NCBiR oraz innych instytucji przyznających środki finansowe umożliwiające prowadzenie badań naukowych, w przypadku których opinia komisji etyki stanowi warunek uzyskania finansowania;
- 4) wsparcie procesu planowania i przeprowadzania badań, rozstrzygając wątpliwości i dylematy etyczne zgłaszane przez osoby, o których mowa w § 1 ust. 2;
- 5) wyrażanie opinii dotyczących problemów etycznych mających związek z prowadzoną dydaktyką - na wniosek Dyrekcji IE UJ;

- 5a) opiniowanie wniosków osób, o których mowa w § 1 ust. 2, dotyczących możliwości ograniczenia otwartego dostępu do danych badawczych na zasadach określonych w § 5 ust. 2 zarządzenia nr 109 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z 20 grudnia 2019 roku w sprawie polityki otwartego dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych pracowników i doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- 6) wyrażanie opinii dotyczących problemów etycznych związanych z badaniami naukowymi w sytuacjach innych niż te, które wskazano w pkt. 1-3, na wniosek osób, o których mowa w § 1 ust. 2.

§ 3. Komisja działa w oparciu o Regulamin oraz uznawane w środowisku naukowym standardy etyczne i metodologiczne, w szczególności skodyfikowane w:

- 1) Kodeksie Narodowego Centrum Nauki dotyczącego rzetelności badań naukowych i starania o fundusze na badania,
- 2) dokumencie MNiSW *Rzetelność w badaniach naukowych i poszanowanie własności intelektualnej*.

Rozdział II. Skład i sposób powoływania Komisji

§ 4. 1. Skład Komisji powoływany jest przez Radę Instytutu Europeistyki na czteroletnią kadencję w głosowaniu tajnym, zwykłą większością głosów.

2. W sytuacji rezygnacji członka Komisji z pełnionej funkcji lub w wypadku niemożności sprawowania przez niego obowiązków, Rada Instytutu Europeistyki powołuje na jego miejsce inną osobę na pozostały okres kadencji.

§ 5. W skład Komisji wchodzi co najmniej czterech członków, reprezentujących różnorodne dyscypliny naukowe uprawiane w IE UJ oraz posiadających co najmniej stopień doktora.

§ 6. 1. Organami Komisji są:

- 1) przewodniczący,
- 2) wiceprzewodniczący,
- 3) sekretarz.

2. Przewodniczący Komisji wybierany jest przez Radę Instytutu Europeistyki UJ spośród samodzielnych pracowników naukowych IE UJ. Kieruje on pracami Komisji oraz reprezentuje ją na zewnątrz.

3. Wiceprzewodniczący oraz sekretarz Komisji zostają wybrani spośród pozostałych członków komisji na jej pierwszym posiedzeniu.

4. Wiceprzewodniczący Komisji zastępuje przewodniczącego w przypadku niemożności kierowania przez niego Komisją oraz wykonuje zadania powierzone mu przez przewodniczącego.

5. Sekretarz Komisji protokołuje posiedzenia Komisji oraz zarządza jej dokumentacją i obiegiem dokumentów.

§ 7. 1. Prace Komisji są koordynowane przez przewodniczącego, a częstotliwość posiedzeń jest uzależniona od potrzeb.

2. Posiedzenia Komisji prowadzone są przez przewodniczącego Komisji lub, z jego upoważnienia, przez wiceprzewodniczącego.

3. Posiedzenia Komisji mogą odbywać się w formie komunikacji elektronicznej.

4. W obradach Komisji mogą uczestniczyć także zaproszone przez przewodniczącego lub zastępującego go wiceprzewodniczącego inne osoby.

Rozdział III. Zasady opiniowania projektów oraz wniosków

§ 8. 1. Osoby planujące przeprowadzenie badań, złożenie wniosku lub publikację pracy, o których mowa w § 2 pkt 1-3, są zobowiązane do wystąpienia z projektem, o którym mowa w § 9.

2. W przypadku, gdy projekt badań, wniosek konkursowy lub praca badawcza dotyczą zespołu badawczego, ust. 1 stosuje się do kierownika projektu lub osoby, która będzie kierownikiem projektu po przyjęciu wniosku do realizacji.

§ 9. Projekty badań, wnioski konkursowe oraz prace badawcze, o których mowa w § 2 pkt. 1-3, przekazywane do zaopiniowania Komisji (zwane dalej „projektami”) powinny zawierać:

- 1) tytuł projektu,
- 2) dane kierownika badań i członków zespołu badawczego (tytuł/stopień, imię, nazwisko, afiliacja, rola w zespole), bądź określenie kwalifikacji zespołu mającego przeprowadzić badania,
- 3) cele badań wraz z krótkim uzasadnieniem ich przeprowadzenia, wskazującym na poznawcze i ewentualne praktyczne implikacje,
- 4) charakterystykę osób badanych (planowana liczebność próby, charakterystyka jej członków, sposób rekrutacji, zasady wynagradzania lub motywowania do wzięcia udziału w badaniu),
- 5) opis procedury badawczej, metod i technik badawczych,
- 6) formularz zgody na udział w badaniu (w przypadku osób małoletnich lub ubezwłasnowolnionych – wzór zgody opiekunów prawnych),
- 7) wzór instrukcji/informacji dla uczestników badania, jeśli został opracowany,
- 8) ocenę ewentualnych szkód i korzyści dla osób uczestniczących w badaniu, zawierająca m.in.:
 - ryzyko dyskomfortu, cierpienia, obniżenia samooceny, podważenia zaufania do badań naukowych,
 - konsekwencje zawodowe, które ponieść mogą osoby badane,
 - inne koszty ponoszone przez uczestników badań (np. znaczne koszty czasowe, wysiłek fizyczny, narażenie na niekorzystne czynniki środowiskowe itp.),
 - ewentualne korzyści dla uczestników badań,
 - ewentualna informacja o warunkach ubezpieczenia osób badanych,
- 9) zasady zapewnienia anonimizacji i poufności uzyskanych informacji,
- 10) informacje dotyczące sposobu upubliczniania badań oraz przekazywania informacji zwrotnej badanym,
- 11) deklarację autorskiego charakteru prac badawczych.

- § 10. Zgłoszenie projektu powinno zostać złożone w formie elektronicznej za pomocą formularza dostępnego na stronie internetowej Instytutu Europeistyki na co najmniej 2 miesiące przed planowanym przystąpieniem do badań.
- § 11. 1. Po stwierdzeniu kompletności złożonego wniosku Komisja wydaje opinię w terminie nie przekraczającym 30 dni roboczych.
2. W przypadku złożenia wniosku niekompletnego Komisja zwraca się do kierownika projektu o jego uzupełnienie. Ust. 1 stosuje się odpowiednio.
- § 12. 1. Na wniosek Komisji kierownik projektu może zostać poproszony o dodatkowe wyjaśnienia, w szczególności o bardziej szczegółowe zaprezentowanie metod i narzędzi, które mają być wykorzystane w badaniu. Kierownik projektu może być zaproszony na posiedzenie Komisji.
2. W przypadku opisanym w ust. 1 termin na wydanie opinii może zostać przedłużony przez Komisję, jednak nie więcej niż o dodatkowe 30 dni.
- § 13. W razie potrzeby przewodniczący Komisji może się zwrócić o opinię do osoby niebędącej członkiem Komisji.
- § 14. W przypadku występowania konfliktu interesów, w szczególności polegającego na uczestnictwie w ocenianym projekcie, członkowie Komisji oraz osoba, o której mowa w § 12, zobowiązani są poinformować o tym pozostałych członków Komisji i wyłączyć się z jej posiedzeń.
- § 15. 1. Wniosek oceniany jest w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów, przy udziale większości członków Komisji oraz przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego.
2. Głosowanie jawne może odbywać się również środkami komunikacji elektronicznej.
3. W szczególnych przypadkach Komisja może, na wniosek któregośkolwiek z jej członków, przyjąć tajny tryb głosowania.
- § 16. 1. Opinia Komisji wskazuje, na ile poddany ocenie projekt spełnia wymogi etyczne stawiane badaniom naukowym, zgodnie z kodeksami etycznymi prowadzenia badań naukowych.
2. Opinia zawiera ocenę pozytywną, warunkowo pozytywną lub negatywną.
3. Opinia pozytywna upoważnia zespół badawczy kierujący projekt do oceny do podjęcia badań naukowych ze skutkiem natychmiastowym.
4. Opinia warunkowo pozytywna zawiera wezwanie kierownika badań do wprowadzenia zmian w projekcie w terminie oznaczonym w opinii. Po przedłożeniu zmienionego projektu Komisja podejmuje jego ponowną ocenę i wydaje kolejną opinię w terminie 30 dni. Ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio. Do momentu uzyskania opinii pozytywnej zespół badawczy nie może przystąpić do badań.
5. Opinia negatywna stanowi przeszkodę do podjęcia badań naukowych opisanych w projekcie.
6. Opinia wydawana jest w formie pisemnej i podpisywana co najmniej przez przewodniczącego i sekretarza Komisji.
7. Opinia warunkowo pozytywna lub negatywna powinna zawierać uzasadnienie.

- § 17. 1. W przypadku wystąpienia przez osoby, o których mowa w § 1 ust. 2 z wnioskami wskazanymi w § 2 pkt. 4 i 6 lub przez Dyрекcję IE UJ z wnioskiem wskazanym w § 2 pkt 5, wnioskodawca powinien wskazać:
- 1) charakter opisywanego problemu lub dylematu etycznego,
 - 2) proponowane przez siebie możliwości jego rozwiązania,
 - 3) pytanie lub pytania, na które ma odpowiedzieć Komisja.
- 1a. W przypadku wystąpienia przez osoby, o których mowa w § 1 ust. 2 z wnioskiem, o wskazanym w § 2 pkt. 5a, wnioskodawca powinien wskazać:
- 1) podstawowe założenia projektu,
 - 2) specyfikę danych badawczych podlegających gromadzeniu,
 - 3) przyczyny ograniczenia otwartego dostępu do danych badawczych,
 - 4) propozycję kategorii osób, które mają uzyskać wyłączone prawo korzystania z danych badawczych wraz z uzasadnieniem.
2. Komisja wydaje opinię odpowiadającą na pytanie wskazane w ust. 1 pkt 3 w terminie 30 dni od złożenia wniosku. W takim samym terminie komisja wydaje opinię dotyczącą wniosku, o którym mowa w ust. 1a.
3. § 11 ust. 2 oraz §§ 13-15 stosuje się odpowiednio.

Rozdział IV. Przepisy końcowe

§ 18. Niniejszy regulamin podlega uchwaleniu przez Radę Instytutu Europeistyki UJ.

§ 19. Regulamin może być zmieniony uchwałą Rady Instytutu Europeistyki UJ.

§ 20. Wątpliwości wynikające ze stosowania regulaminu rozstrzyga Komisja. § 15 stosuje się odpowiednio.

§ 21. Regulamin wchodzi w życie z dniem jego uchwalenia.